

El cànem

(ALDC, V, 1007. El cànem)

El cànem, planta cannabàcia (*Cannabis sativa*), prové del llat. CANNĀBE, amb pas de A > e posttònica (com RAPHĀNUS > rave, THALĀMUS > tàlem), reducció de la nasal geminada i equivalència acústica B = M, que ja trobem en formes llatinitzades com *cannamus* (s. X) (semblantment JACOBUS > JACOMU > Jacme > Jaume); per al manteniment de la B, veg. oc. *cambel/carbe*, sard *kánnabu*. Aquell mot ha tancat la vocal posttònica en [i] (*cànim*) en cat. occ., ha sofert metàtesi donant *camen* (var. *came* 87, 94) i s'ha dissimilat en *càrem* 32. *Can*[u] 11, 54 és una reducció de *cân*[u]m (com *cany*[u] 71 ho és de *cány*[u]m 72, 74); *carbi* 7 és un manlleu a l'oc. *carbe* i *carm* 8, un híbrid de *came*(n) i *carbi*. *Cànyem*, que ha sofert la palatalització de -NN-, era freqüent en cat. central fins al s. XV, convivint amb *cànem*, que, com a forma més pròpia del

cat. occ., àrea molt productora de cànem (*DECat*), s'hauria estès cap al bloc or. peninsular, tot desplaçant *cànyem* que s'ha conservat en el racó extrem meridional val. i sota la var. *cànyom*, *cány*[u]m en mall., ja documentat al s. XVI, també sota la var. *cànyam* (*Scripta mallorquina*), i en men. *Bri* 64 (< gál·lic *BRINO 'branquilló') és una extensió a 'cànem' des del sentit de 'tija' (de fet, *bri* va significar 'roba de cànem'). L'alg. *cànapa* 85 és un manlleu a l'it. *canapa*, on deriva del llat. tardà CANNAPIS.

Des del punt de vista areal, notem la convivència antiga de *cànem/cànyem* (l'alternança es troba també en *banya/bana* [dial.], *enganyar/enganar*), amb predomini ulterior de *cànem*, convertit en *cànim* a l'àrea lleidatana i traspassat a l'eiv. des del val.

Cànem és l'únic mot normatiu des del *DG1*, 1932.

